

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 553.5

DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2713.112.06>

Олег ГЕЛЕТА, канд. геол. наук

ORCID ID: 0000-0002-3583-7885

e-mail: geleta2474@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Державний гемологічний центр України, Київ, Україна

ВЛАСНІ І ТОРГОВІ НАЗВИ ДЕКОРАТИВНОГО КАМІННЯ В ГЕОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІЙ ОЦІНЦІ

(Представлено членом редакційної колегії д-ром геол. наук, проф. Віктором НЕСТЕРОВСЬКИМ)

Вступ. Розглянуто проблему співвідношення власних і торгових назв декоративного каміння в системі комплексної геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин. Актуальність дослідження зумовлена зростанням конкуренції на світовому та європейському ринках декоративного каміння, посиленням вимог до стандартизації продукції та необхідністю забезпечення коректної ідентифікації кам'яної сировини для об'єктивної економічної інтерпретації ресурсного потенціалу родовищ. Особливу увагу приділено проблемі невідповідності між науковою та комерційною номенклатурою, що ускладнює порівняння вітчизняних матеріалів з міжнародними аналогами.

Методи. Методологічну основу дослідження становить порівняльно-аналітичний підхід до аналізу наукової та торгової номенклатури декоративного каміння. Проаналізовано чинні нормативно-правові акти України, національні та європейські стандарти у сфері ідентифікації природного каміння, а також міжнародну практику формування торгових назв. Узагальнено приклади використання торгових найменувань для петрографічно різних, але візуально подібних гірських порід.

Результати. Встановлено, що власні назви декоративного каміння, сформовані на основі петрографічного та мінералогічного аналізу, є ключовим елементом геолого-економічної оцінки родовищ і забезпечують об'єктивну характеристику фізико-механічних, технологічних і декоративних властивостей порід. Показано, що торгові назви виконують функцію ринкового позиціонування кам'яної продукції, впливають на споживче сприйняття, цінове сегментування та конкурентоспроможність матеріалу. Виявлено ризики спотворення наукової інформації у разі некоректного застосування торгових назв.

Висновки. Обґрунтовано доцільність інтегрованого використання власних і торгових назв у системі геолого-економічного аналізу декоративного каміння. Показано, що їх узгоджене застосування сприяє підвищенню достовірності оцінки родовищ, стандартизації ринку та ефективнішій інтеграції мінерально-сировинної бази України у міжнародний економічний простір.

Ключові слова: декоративне каміння, гірська порода, власна назва, торгова назва, традиційна назва, петрографічне визначення, геолого-економічна оцінка, реєстр власних і торгових назв, Blue Pearl, Державний гемологічний центр України, родовище декоративного каміння.

Вступ

Постановка проблеми. Сучасний світовий та європейський ринки декоративного каміння характеризуються зростанням конкуренції, посиленням вимог до стандартизації продукції та підвищенням ролі прозорості комерційних операцій. За таких умов особливої актуальності набуває проблема коректної ідентифікації кам'яної сировини, яка базується не лише на її геологічних характеристиках, а й на системі усталених торгових назв, що визначають ринкову присутність матеріалу та впливають на економічну інтерпретацію результатів геолого-економічної оцінки родовищ.

Власні (наукові) назви декоративного каміння забезпечують петрографічно обґрунтовану класифікацію гірських порід за мінеральним складом, генезисом та структурно-текстурними особливостями і є базовим елементом геологічного вивчення родовищ, обліку запасів та підготовки матеріалів геолого-економічної оцінки. Саме власні назви застосовуються в державній геологічній звітності, матеріалах ДКЗ України, паспортах родовищ і технічній документації. Торгові назви, сформовані у сфері комерційного обігу, виконують іншу функцію – вони забезпечують ринкове позиціонування декоративного каміння, формують його впізнаваність, споживче сприйняття та цінову категорію.

Попри значний обсяг наукових досліджень, присвячених петрографічній характеристиці декоративних

гірських порід, роль торгових назв у системі геолого-економічної оцінки родовищ залишається недостатньо систематизованою. У міжнародній практиці один і той самий кам'яний матеріал може реалізовуватися під різними комерційними найменуваннями залежно від країни походження, виробника або маркетингової стратегії, що ускладнює зіставлення геологічних і економічних показників і створює ризики викривлення оцінки ринкового потенціалу родовищ.

Особливої уваги потребує проблема невідповідності між науковою та торговельною номенклатурою декоративного каміння. У комерційній практиці породи різного мінерального складу і генезису (гранодіорити, габроїди, лабрадорити, діорити) часто узагальнено відносять до категорії "гранітів" або "чорних гранітів", що не відповідає петрографічним критеріям. Подібні підходи ускладнюють коректне використання торгових назв у геолого-економічному аналізі та потребують науково обґрунтованого тлумачення їх функціонального значення.

Відсутність узгодженого підходу до співвідношення власних і торгових назв ускладнює порівняння українських декоративних матеріалів з міжнародними аналогами, визначення справедливої ринкової вартості родовищ, прогнозування рентабельності їх освоєння та формування інвестиційних рішень.

Метою цієї статті є наукове обґрунтування ролі власних і торгових назв декоративного каміння у системі

комплексної геолого-економічної оцінки родовищ, а також визначення можливостей використання торгових назв як інструмента якісної диференціації кам'яної сировини та додаткового індикатора її товарної привабливості.

Методи

Для досягнення поставленої мети застосовано порівняльно-аналітичний підхід до аналізу наукової та комерційної номенклатури декоративного каміння, узагальнено міжнародну практику використання торгових назв та оцінено їхній вплив на економічну інтерпретацію родовищ.

Власні і торгові назви декоративного каміння: правовий зміст та нормативні засади використання. Декоративним камінням є гірські породи або монінеральні утворення, що належать до нерудних корисних копалин, відзначаються відповідними блочністю, фізико-механічними, художньо-естетичними та технологічними властивостями і використовуються для виготовлення лицювальних виробів, архітектурного оздоблення, мощення підлог і сходів, в інтер'єрному дизайні, скульптурному мистецтві, дорожньому та ландшафтному будівництві та ін.

На світовому ринку термін "декоративне каміння" в різних регіонах історично застосовується як *Naturale stones* (природне каміння), *Dimension stones* (блочне каміння) або *Ornamental stones* (виробне каміння) й охоплює широкий спектр гірських порід, відомих під різними власними і торговими назвами.

На вітчизняному та міжнародному ринках декоративне каміння широко представлене як власними науково обґрунтованими, так і торговими (комерційними) назвами. Водночас у нормативно-правових актах України відсутні чіткі визначення цих понять для декоративного каміння. Раніше відповідні положення були закріплені в постанові Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил атестації дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного каміння" від 06.09.2000 № 1396, однак усі згадки про декоративне каміння та його назви були виключені постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2002 № 249 (Кабінет Міністрів України, 2000).

Попри це, наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення про реєстр власних і торгових назв дорогоцінного, дорогоцінного органічного, напівдорогоцінного і декоративного каміння з родовищ України" від 06.12.2000 № 312 і надалі поширюється на декоративне каміння. Він передбачає ведення Реєстру власних і торгових назв (далі – Реєстр природного каміння), який є уніфікованою обліково-інформаційною системою для фіксації власних ознак природного каміння з родовищ України, що ведеться в Державному гемологічному центрі України (Міністерство фінансів України, 2000).

Власна назва каменю (дорогоцінного, дорогоцінного органічного утворення, напівдорогоцінного) згідно з Правилами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2000 № 1396, визначається як назва природного або штучного каменю, наведена у статті 1 Закону України "Про державне регулювання видобутку, виробництва, використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ним", а також інші назви, що дають змогу однозначно ідентифікувати камінь відповідно до міжнародних норм. Торгова назва, у свою чергу, формується суб'єктами підприємницької діяльності – надрокористувачами – довільно.

Для декоративного каміння власною назвою зазвичай є його петрографічна назва, визначення якої регламентується Національним стандартом ДСТУ Б В.2.7-230:2010 "Методи випробування природного каменю.

Петрографічний аналіз", модифікованим від Європейського стандарту EN12407:2007 (European Committee for Standardization, 2007). Петрографічний опис включає макроскопічну та мікроскопічну оцінку, що дозволяє охарактеризувати гранулометричний склад, тип породи і мінеральний склад відповідно до EN12670, а у разі недостатності даних – проводиться хімічний або рентгеноструктурний аналіз (Національний стандарт України, 2011b).

Петрографічна характеристика природного каменю важлива як для класифікації породи, так і для оцінки її фізико-механічних властивостей, хімічного складу, структури та інших особливостей, які можуть впливати на використання матеріалу (наприклад, у реставраційних роботах). Для забезпечення об'єктивності оцінки, характеристика каменю, де можливо, повинна бути кількісною.

Міжнародний маркетинг природного каміння включає численні найменування сортів, що потребує уніфікації критеріїв. Вітчизняне законодавство імплементувало відповідні стандарти, зокрема ДСТУ Б EN 12440:2011, який встановлює правила формування найменування каменю з урахуванням традиційної назви, петрологічного сімейства, характерного кольору та місця походження. Традиційні назви мають відповідати певному типу гірської породи та місцю видобутку, уникаючи неправомірного географічного позначення чи використання назв компаній (Національний стандарт України, 2011a).

У практичній площині торгові назви декоративного каміння підпадають під регулювання Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг"; Закону України "Про захист прав споживачів"; наказу Міністерства фінансів України від 06.12.2000 № 312 щодо ведення Реєстру власних і торгових назв каміння з родовищ України.

Таким чином, наявність власних і торгових назв декоративного каміння забезпечує:

- 1) точну ідентифікацію каменю на науковому та ринковому рівні;
- 2) достовірну інформацію для геолого-економічної оцінки родовищ;
- 3) захист прав споживачів та підприємців у сфері обігу декоративного каміння;
- 4) збереження традиційних назв і міжнародної відповідності при експорті продукції.

Формування власних і торгових назв декоративного каміння здійснюється на перетині вимог національного законодавства у сфері класифікації, обліку та експертизи мінеральної сировини, наукових принципів петрографічної ідентифікації гірських порід, а також усталеної комерційної практики світового ринку декоративного каміння. Узагальнення зазначених підходів дає змогу чітко розмежувати наукові та ринкові функції відповідних найменувань.

Власна назва декоративного каміння є науково обґрунтованою та встановлюється відповідно до мінералогічних чи петрографічних класифікаційних принципів. Вона забезпечує однозначну ідентифікацію гірської породи за сукупністю її мінерального складу, текстурно-структурних особливостей, хімічного складу, фізичних властивостей і генетичних ознак незалежно від місця та часу видобутку.

Таке найменування відображає достовірні природні характеристики каменю, його петрогенетичну належність і не має комерційного або маркетингового змісту, що принципово відрізняє власні назви від торгових. Застосування власних назв є необхідною умовою:

- коректної геолого-економічної оцінки родовищ декоративного каміння;
- обліку мінерально-сировинних ресурсів;
- порівняння фізико-механічних і декоративних властивостей порід;

- визначення відповідності каменю чинним стандартам.

Власні назви становлять базовий елемент державної системи класифікації та експертизи декоративного камення в Україні (Сергієнко та ін., 2023).

Торгова назва декоративного каменю є елементом його комерційної ідентифікації та формується з урахуванням споживчих, естетичних і ринкових характеристик матеріалу. На відміну від власної назви, торгова назва не відображає безпосередньо петрографічну природу породи, проте має істотне значення для: формування вартості кам'яної продукції; її позиціонування на ринку; практичної реалізації ресурсного потенціалу родовищ.

Здебільшого торгові назви відображають домінуючі декоративні ознаки каменю: колір, текстурно-структурний рисунок, його однорідність або контрастність. Нерідко до

торгових назв включаються терміни, запозичені з геологічної класифікації (граніт, мрамур, кварцит, сланець, пісковик, брекчія та ін.), які можуть не відповідати фактичному мінеральному складу гірської породи. Як приклад, декоративний камінь з торговою назвою Verde Assoluto Marble походженням з Італії. Фактично він складений на 90 % мінералами групи серпентину (антигорит, хризотил), а кальцит присутній лише у прожилках (рис. 1 а).

Одна й та сама торгова назва може використовуватися для різних за походженням і складом, але візуально подібних природних каменів (наприклад, торгову назву іспанського граніту Bianco Crystal використовують на світовому ринку для подібного до нього сірого граніту китайського походження, відомого як G603) (рис. 1 б, в).

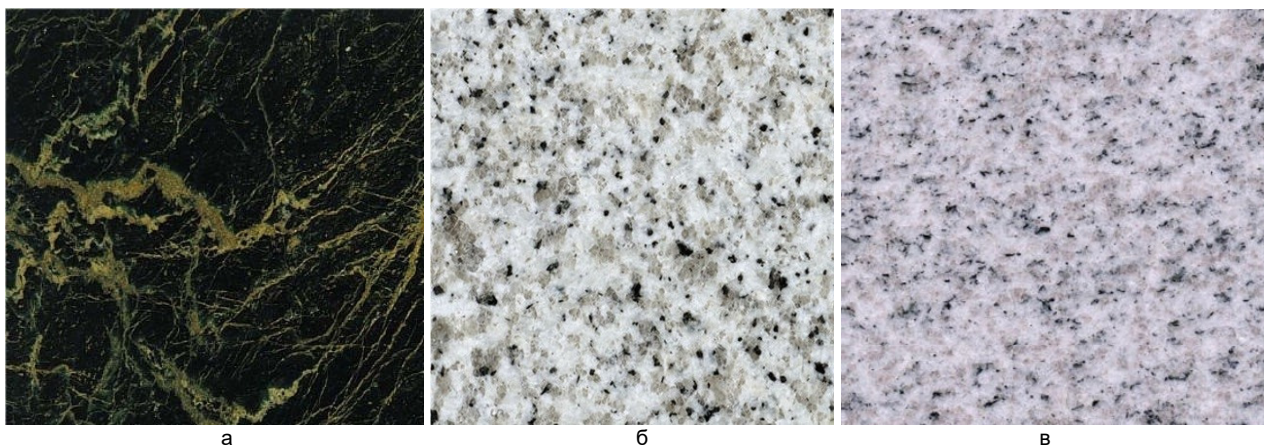

Рис. 1. Невідповідність торгових назв декоративного каміння його власним назвам:

а – серпентиніт Verde Assoluto Marble (Італія); б – граніт Bianco Crystal (Іспанія); в – граніт G603 / Bianco Crystal (Китай)

Сформована у світовій практиці система торгових назв декоративного каміння, що історично пов'язується з каменеобробними традиціями Італії та Греції, ґрунтується переважно на зовнішньому описі матеріалу або зазначенні його географічного походження. Наприклад, мрамур Bianco Carrara – білий з міста Каррара в Італії, мрамур Rosso Portugalo – червоний із Португалії

(рис. 2 а, б). Водночас є торгові назви, які підмінюють геологічні назви або їх назви не відповідають дійсному забарвленню природного каміння. Наприклад, мрамур White Beauty Marble (Китай, провінція Юньнань), торгова назва якого передбачає біле забарвлення каменю, хоча насправді воно зеленкувате (рис. 2 в).

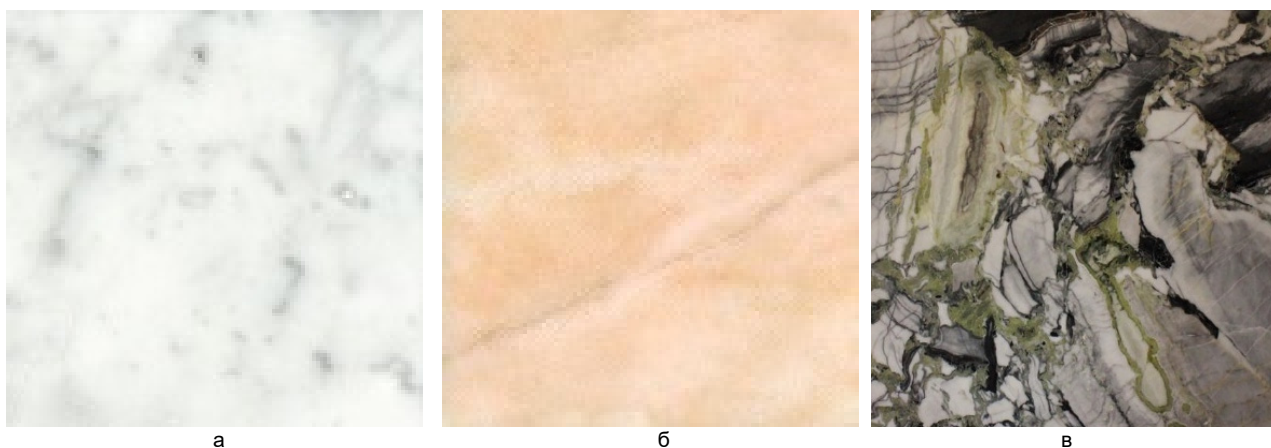

Рис. 2. Найбільш поширений формат торгових назв декоративного каміння:

а – мрамур Bianco Carrara (Італія); б – мрамур Rosso Portugalo (Португалія); в – мрамур White Beauty Marble (Китай)

Окремою є практика літерно-цифрового кодування торгових назв, поширена в Китаї. У цій системі літера позначає узагальнену назву породи (G – Granite, M – Marble, S – Sandstone), а цифровий індекс відображає регіон видобутку та порядковий номер родовища. Попри

зручність для внутрішнього обліку, така система є малозмістовною з погляду декоративних і споживчих характеристик та не забезпечує індивідуальної ідентифікації каменю на міжнародному ринку (Гелета, & Захарченко, 2017) (рис. 3).

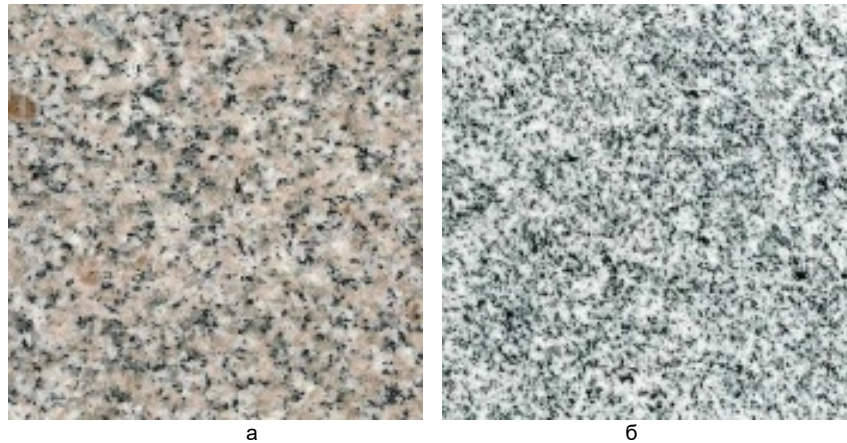

Рис. 3. Торгові назви декоративного каміння:
а – граніт G 617 (Китай); б – граніт G 633 (Китай)

Підходи до формування торгових назв

У науковій і прикладній практиці виокремлюють кілька основних підходів до формування торгових назв декоративного каміння:

- 1) за зовнішніми декоративними ознаками;
- 2) за географічним походженням;
- 3) за історико-культурними асоціаціями;
- 4) за аналогією з відомими кам'яними матеріалами;
- 5) дублювання петрографічних назв;
- 6) використання представницьких комерційних формулювань;

7) літерно-цифрове кодування.

Сукупність цих підходів забезпечує ринкову впізнаваність продукції, однак потребує узгодження з власними назвами порід для запобігання термінологічним спотворенням (табл. 1).

Окремі складові торгових назв, які характеризують колористичні та текстурні властивості декоративних каменів та є інструментом ринкової інтерпретації природного матеріалу, наведено в табл. 2 (Гелета, & Захарченко, 2017).

Таблиця 1

Основні підходи до формування торгових назв декоративного каміння

Підстави для торговельної назви	Приклад торговельної назви	Примітки
За характеристикою зовнішнього вигляду (забарвлення, текстурно-структурний рисунок)	Blue Pearl; Negro Marquina; Giallo Travertine; Calacatta Breccia	блакитний перламутр (іризуючий сієніт, Норвегія); чорний з Марквіни (вапняк, Іспанія); жовтий травертин (травертин, Італія); брекція з Калакати (мармур, Італія)
За географічними топонімами місця походження	Bianco Carrara; Rosa Sardo	білий з міста Каррара (Італія); рожевий з о. Сардинія (Італія)
За історико-культурними асоціаціями	Imperial Red; Royal Green; Nero Assoluto	Прикметники "імперський", "королівський", "абсолютний" створюють відчуття розкоші та неперевершеності
За асоціативністю з подібними кам'яними матеріалами	Onyx marble; Jade marble	Кальцит, який за смугастою текстурою схожий на справжній онікс; зеленкуватий серпентиніт, який схожий на жадеїт
Дублювання петрографічних назв	White Rhino Marble; Volakas Marble	Однак торгова назва не завжди може відповідати дійсному мінеральному складу
Використання представницьких торговельних формулювань	Fantasy Brown; Galaxy Black; Green Butterfly	Надає індивідуальної пізнаваності для покращення просування на ринку
Літерно-цифрове кодування	G352; M011; S019	Відоображає назву гірської породи: G (granite), M (marble), S (sandstone); цифровий індекс – нумерація регіону у Китаї, у якому розташоване родовище і порядковий номер цього родовища

Таблиця 2

Складові торговельних назв декоративного каміння, що характеризують їх забарвлення і текстурний рисунок

Складові торговельні назви		Характеристика забарвлення і текстурного рисунку
Італійською мовою	Англійською мовою	
Bianco	White	білий
Rosa	Pink	рожевий
Rosso	Red	червоний
Giallo	Yellow	жовтий
Dorato / D'oro	Golden	золотистий
Verde	Green	зелений
Azzuro	Blue	синій, блакитний
Grigio	Grey	сірий
Negro / Nero	Black	чорний
Perla / Perlato	Pearl	перлинний
Fiore	Floral	квітковий
Breccia	Breccia	брекчійовий
Venato	Veinted	прожилковий

Результати

Значення власних і торгових назв декоративного каміння для геолого-економічної оцінки родовищ. Власні та торгові назви природного декоративного каміння відіграють ключову роль у системі геолого-

економічної оцінки (ГЕО) родовищ. Чітке розмежування наукових і комерційних найменувань є необхідною умовою узгодженості геологічної, виробничої та торговельної інформації і мінімізації методичних та економічних ризиків (табл. 3).

Таблиця 3**Власні і торгові назви у системі ГЕО родовищ декоративного каміння**

Аспект оцінки	Власна назва	Торгова назва	Значення для оцінки
Геологічна класифікація	Визначає тип гірської породи та її родовище	-	Формує основу для геолого-економічного районування
Експертна ідентифікація	Гарантує достовірність походження	-	Забезпечує стандартизацію і сертифікацію
Ринкова привабливість	-	Формує імідж і пізнаність	Впливає на ціну і попит
Інвестиційна оцінка	-	Використовується у маркетингових прогнозах	Дає підстави для комерційних рішень
Експортно-економічна статистика	Використовується у державних класифікаторах	Використовується у зовнішньоторговельних контрактах	Узгоджує геологічні дані з ринковими

Власна назва декоративного каміння є базовим елементом наукової ідентифікації мінеральної сировини та ключовим інструментом геолого-економічного аналізу. Вона відображає петрографічну природу гірської породи, її генезис, мінеральний склад, структурно-текстурні особливості та усталене наукове трактування.

Коректне застосування власних назв забезпечує достовірність геологічних досліджень, класифікаційних

процедур і техніко-економічних розрахунків (табл. 4). Власна назва визначає точність ідентифікації конкретного мінерального чи петрографічного різновиду природного каменю, даючи змогу науково обґрунтовано прогнозувати його фізико-механічні та декоративні властивості, оцінювати однорідність і стабільність якості сировини, що впливає на можливості промислового освоєння родовища.

Таблиця 4**Значення власних і торгових назв при проведенні ГЕО родовищ декоративного каміння**

Етап ГЕО родовища	Власна назва декоративного каміння	Торгова назва декоративного каміння
Геологічне вивчення родовища	Встановлення геологічної будови родовища; оцінка запасів; дослідження мінливості показників якості	-
Технологічна оцінка	Визначення придатності до промислового використання; вибір раціональної технології видобутку і переробки; оцінка виходу блочної продукції	-
Гірничотехнічна оцінка	Обґрунтування умов і способів розробки родовища; визначення параметрів кар'єру	-
Економічна оцінка	Визначення собівартості продукції	Аналіз ринку збуту та цінової кон'юнктури; розрахунок показників ефективності; оцінка рентабельності проєкту
Еколого-економічна та соціальна оцінка	Оцінка впливу розробки родовища на довкілля; витрати на рекультивацію та природоохоронні заходи	-
Інтегральна ГЕО	Визначення промислового значення; підготовка матеріалів для подання до ДКЗ України	Порівняння з альтернативними об'єктами інвестування

У системі геолого-економічної номенклатури власна назва декоративного каміння стандартизує опис родовищ різних регіонів і забезпечує сумісність даних у державній звітності та міждержавних порівняннях. Вона також є основою для створення торгової назви, що використовується у комерційній сфері.

Торгова назва декоративного каміння є інструментом ринкового позиціонування та має суттєве значення для переходу від наукової характеристики сировини до оцінки її вартості, попиту та конкурентоспроможності.

У процесі геолого-економічної оцінки родовищ торгова назва дає змогу оцінити потенційну привабливість продукції, визначити цільові сегменти ринку та прогнозувати обсяги збуту (табл. 4). Коректно сформована торгова назва зменшує ризики плутанини з іншими матеріалами, особливо з огляду на поширене у міжнародній торгівлі використання узагальнених комерційних термінів, які не завжди відповідають науковій класифікації.

Особливого значення торгова назва набуває у міжнародній торгівлі декоративним камінням, де більшість операцій здійснюється на основі усталених комерційних найменувань, що ґрунтуються на естетичних, технічних і маркетингових характеристиках продукції. З правового

погляду торгова назва використовується у сфері реклами, сертифікації готової продукції та комерційної комунікації з покупцем і має відповідати принципам добросовісної торговельної практики, не вводячи споживачів в оману щодо походження і властивостей матеріалу.

Невірне або некоректне використання торгових назв може призводити до спотворення ринкової вартості декоративного каміння, зниження довіри споживачів, ускладнення сертифікаційних процедур і зменшення інвестиційної привабливості родовищ. Тому торгові назви мають застосовуватися виключно у комерційній сфері та бути узгодженими із власними (науковими) назвами.

Таким чином, власні й торгові назви декоративного каміння виконують різні, але взаємодоповнювальні функції у системі геолого-економічної оцінки родовищ. Власні назви забезпечують наукову достовірність, стандартизацію та правову визначеність, тоді як торгові назви відображають ринкову інтерпретацію природних властивостей каменю. Їх чітке розмежування та узгоджене використання є необхідною умовою формування об'єктивної геолого-економічної інформації, ефективного державного обліку ресурсів і підвищення конкурентоспроможності декоративного каміння на міжнародному ринку.

Торгова назва декоративного каміння є інструментом його комерційної інтерпретації та одним із чинників формування ринкової вартості. Вона забезпечує перехід від наукового опису гірської породи до її економічної оцінки, трансформуючи природний матеріал у товарну продукцію, здатну конкурувати на внутрішньому та міжнародному ринках.

Однією з ключових функцій торгової назви є формування асоціативної цінності декоративного каміння. У комерційній практиці торгіві назви відображають насамперед естетичні характеристики породи, її колористичні та текстурні особливості, наявність оптичних ефектів, а також історичні або географічні асоціації. Такі найменування слугують засобом ідентифікації матеріалу на ринку та сприяють формуванню уявлення про його декоративну якість. Усталені торгові назви, зокрема Bianco Carrara, Rosso Portogallo, Thassos White, функціонують як стабільні ринкові ідентифікатори, що асоціюються з певним рівнем декоративних і споживчих характеристик.

Використання торгових назв у процесі формування вартості декоративного каміння має комплексний характер. Вони впливають на споживчі очікування, визначають ринкове позиціонування продукції, підсилюють її диференціацію серед аналогічних матеріалів та полегшують інтеграцію у міжнародні торговельні системи. У цьому контексті торгова назва виступає важливим елементом економічної реалізації потенціалу родовища, оскільки впливає на рівень попиту, цінову кон'юнктуру та рентабельність промислового освоєння, формуючи додану вартість декоративного каміння без зміни його природних властивостей.

Торгова назва декоративного каміння у сучасній практиці каменеобробної галузі виконує функцію інструмента ринкової диференціації матеріалу за рівнем його декоративної якості. У межах комерційного обігу застосовуються умовні категорії якості (зокрема, Premium, Select, Standard, Commercial), які використовуються для групування продукції залежно від ступеня виразності текстурно-колористичних характеристик, однорідності забарвлення та наявності оптичних ефектів. Зазначені градації, закріплені через торгову назву, відображають споживчі властивості матеріалу та безпосередньо корелюють із рівнем його ринкової вартості, що має принципове значення для геолого-економічної оцінки декоративного каміння.

У цьому контексті показовим є приклад сієніту, представленого на міжнародному ринку під торговою назвою Blue Pearl. Камінь характеризується темно-сірим фоном і наявністю оптичного ефекту синьої іризації, зумовленого іризуючими різновидами польових шпатів. Виток цього матеріалу здійснюється на кількох родовищах у межах Норвегії, що зумовлює суттєву варіабельність його декоративних параметрів, насамперед інтенсивності та рівномірності іризації, а також загального колористичного тону. Зазначені відмінності, за незмінності торгової назви, формують різні якісні категорії продукції та зумовлюють її цінову диференціацію.

Слід зауважити, що в окремих спеціалізованих каталогах і електронних торговельних платформах власна назва сієніту Blue Pearl подається некоректно – як граніт або лабрадорит, що не відповідає його петрографічній характеристиці. Подібна термінологічна невідповідність може призводити до викривлення результатів геолого-економічних зіставлень та ускладнювати коректну оцінку ресурсного потенціалу родовищ. Водночас у ринковій практиці вирішальне значення має не лише наукова ідентифікація породи, а й закріплена за нею торгова назва,

яка функціонує як маркер декоративної якості та споживчої привабливості матеріалу.

Залежність між рівнем декоративної якості сієніту Blue Pearl і його ринковою вартістю простежується на провідних світових ринках каменеобробної продукції. Для облицювальних плит стандартних форматів 300×300 та 600×300 мм за товщини 18 мм рівень цін коливається у межах 48–75 USD/m². Така варіація вартості зумовлена переважно відмінностями у виразності ефекту іризації, насиченості та ступеня однорідності колористичного фону декоративного каменю (табл. 5). Сієніт Blue Pearl (Premium) завдяки насиченому темному фону із блакитною іризацією має у плитах вартість 75 USD/m², а сієніт Blue Pearl (Commercial) з переважно сірим фоном, який є менш декоративним та із іризацією у незначній кількості, має вартість у плитах 48 USD/m².

Отже, торгова назва в поєднанні з фактичними декоративними характеристиками матеріалу є одним із ключових чинників формування його ринкової вартості та має враховуватись при проведенні геолого-економічної оцінки родовищ декоративного каміння.

Дискусія і висновки

Проведений аналіз свідчить, що власні й торгові назви декоративного каміння є невід'ємними складовими сучасної комплексної геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин. Вони дають змогу адаптувати українське декоративне каміння до світової комерційної практики, забезпечити конкурентоспроможність вітчизняних родовищ, що є особливо актуальним для перспективності їх раціонального й сталого використання та інтеграції мінерально-сировинної бази України в європейський економічний простір.

Принципово важливо у процесі геолого-економічної оцінки родовищ декоративного каміння для формування власної назви проводити петрографічне визначення гірської породи чи мінерального утворення з урахуванням їх мінерального складу, структурно-текстурних характеристик, генетичного походження відповідно до сучасних класифікаційних підходів у геологічній практиці, а не обмежене до фіксації петрологічного сімейства, як це передбачено у ДСТУ Б В.2.7-230:2010. У подальшому науково визначена власна назва декоративного каменю є передумовою об'єктивної характеристики його фізико-механічних і технологічних властивостей та обґрунтування промислової придатності для певних напрямів використання.

При складанні торгової назви потрібно відображати реальний петрографічний тип декоративного каміння, а для сприяння його комерційного позиціонування слід коректно зазначати місце видобування або регіон (країну) походження, уникаючи використання географічних топонімів, не пов'язаних із родовищем, а також неправомірне застосування назв комерційних структур.

У разі істотних змін текстурно-структурних і колористичних характеристик декоративного каміння в межах одного родовища або ділянки надр, які можуть суттєво впливати на формування його ринкової вартості, доцільним буде присвоювати окремі торгові назви відповідним декоративним різновидам. Водночас рекомендовано зберігати спільну основу (кореневу частину) торгової назви, доповнюючи її уточнювальними елементами, що відображають специфічні декоративні ознаки каменю.

Такий підхід забезпечує систематизацію продукції, спрощує її облік, підвищує прозорість економічної оцінки запасів і обґрунтованість прогнозування вартості корисних копалин у межах родовища.

Таблиця 5

Залежність вартості сініту торгової назви Blue Pearl (Норвегія) від його декоративної якості

Торгова назва	Характеристика декоративної якості	Вартість плит, USD/м ²	Зображення
Blue Pearl (Premium)	Має насичений темний фон із чисельною блакитною іризацією	75	
Blue Pearl (Select)	Має менш насичений за забарвленням фон, але іризація така ж яскрава і блакитна	66	
Blue Pearl (Standard)	Має сіруватий відтінок фону, іризація блакитна, але в меншій кількості	57	
Blue Pearl (Commercial)	Має переважно сірий фон, іризація у незначній кількості	48	

Джерело фінансування. Ця робота не отримувала грантової підтримки фондів інститутів громадського, комерційного чи некомерційного сектору.

Список використаних джерел

- Гелета, О. Л., & Захарченко, П. В. (2017). *Товарознавство та експертна оцінка декоративного каміння*. Центр учбової літератури.
- Кабінет Міністрів України. (1994). *Про загальну класифікацію та оцінку вартості природного каміння*. Постанова від 27 липня 1994 р. № 512.
- Кабінет Міністрів України. (2000). *Про затвердження Правил атестації дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного каміння*. Постанова від 6 вересня 2000 р. № 1396.
- Міністерство фінансів України. (2000). *Про затвердження Положення про реєстр власних і торгових назв дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного і декоративного каміння з родовищ України*. Наказ від 06 грудня 2000 р. № 512.
- Національний стандарт України. (2010). ДСТУ Б В.2.7-230:2010. *Методи випробування природного каменю. Петрографічний аналіз*.
- Національний стандарт України. (2011а). ДСТУ Б EN 12440:2011. *Природний камінь. Критерії для класифікації*.
- Національний стандарт України. (2011б). ДСТУ Б EN 12670:2011. *Природний камінь. Термінологія*.
- Сергієнко, І. А., Ткаленко, А. М., Максютя, О. В., & Кравченко, М. Є. (2023). Концептуальне проектування інтерактивного цифрового реєстру власних і торгових назв дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння з родовищ України. *Коштовне та декоративне каміння*, 4(114), 18–24.
- European Committee for Standardization. (2007). EN 12407:2007. *Natural stone test methods – Petrographic examination*.

References

- European Committee for Standardization. (2007). EN 12407:2007. *Natural stone test methods – Petrographic examination*.
- Geleta, O. L., & Zakharchenko, P. V. (2017). *Commodity science and expert evaluation of decorative stone*. Center for Educational Literature [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (1994). *On the general classification and valuation of natural stone*. Resolution of July 27, 1994. No. 512 [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2000). *On approval of the rules for certification of precious stones, organically formed precious stones, and semi-precious stones*. Resolution of September 6, 2000 No. 1396 [in Ukrainian].
- Ministry of Finance of Ukraine. (2000). *On approval of the regulations on the register of proprietary and trade names of precious stones, organically formed precious stones, semi-precious and decorative stones from deposits of Ukraine*. Order of December 6, 2000. No. 312 [in Ukrainian].
- National Standard of Ukraine. (2010). DSTU B V.2.7-230:2010. *Natural stone test methods. Petrographic analysis* [in Ukrainian].
- National Standard of Ukraine. (2011a). DSTU B EN 12440:2011. *Natural stone. Criteria for classification* [in Ukrainian].
- National Standard of Ukraine. (2011b). DSTU B EN 12670:2011. *Natural stone. Terminology* [in Ukrainian].
- Serhiienko, I. A., Tkalenko, A. M., Maksyuta, O. V., & Kravchenko, M. Ye. (2023). Conceptual design of an interactive digital register of proprietary and trade names of precious stones, organically formed precious stones, semi-precious and decorative stones from deposits of Ukraine. *Precious and Decorative Stones*, 4(114), 18–24 [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 10.12.25

Прорецензовано / Revised: 05.01.26

Схвалено до друку / Accepted: 18.02.26

Опубліковано / Published: 27.02.26

Oleg GELETA, PhD (Geol.)

ORCID ID: 0000-0002-3583-7885

e-mail: geleta2474@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

State Gemological Center of Ukraine, Kyiv, Ukraine

PROPER AND TRADE NAMES OF DECORATIVE STONE IN GEOLOGICAL AND ECONOMIC ASSESSMENT

Background. The article considers the problem of the correlation of proper and trade names of decorative stones in the system of complex geological and economic assessment of mineral deposits. The relevance of the study is due to the growth of competition in the world and European markets of decorative stones, increased requirements for product standardization and the need to ensure correct identification of stone raw materials for an objective economic interpretation of the resource potential of deposits. Particular attention is paid to the problem of inconsistency between scientific and commercial nomenclature, which complicates the comparison of domestic materials with international analogues.

Methods. The methodological basis of the study is a comparative-analytical approach to the analysis of the scientific and trade nomenclature of decorative stones. The current regulatory legal acts of Ukraine, national and European standards in the field of identification of natural stones, as well as international practice of forming trade names are analyzed. Examples of the use of trade names for petrographically different but visually similar rocks are summarized.

Results. It was established that the proper names of decorative stones, formed on the basis of petrographic and mineralogical analysis, are a key element of the geological and economic assessment of deposits and provide an objective characteristic of the physical, mechanical, technological and decorative properties of rocks. It was shown that trade names perform the function of market positioning of stone products, affect consumer perception, price segmentation and competitiveness of the material. The risks of distortion of scientific information in the case of incorrect use of trade names are identified.

Conclusions. The feasibility of the integrated use of proper and trade names in the system of geological and economic analysis of decorative stones is substantiated. It is shown that their coordinated use contributes to increasing the reliability of the assessment of deposits, market standardization and more effective integration of the mineral and raw material base of Ukraine into the international economic space.

Keywords: ornamental stones, rock, proper name, trade name, traditional name, petrographic definition, geological and economic assessment, register of proper and trade names, Blue Pearl, State Gemological Center of Ukraine, ornamental stone deposit.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.